

• Jubilejní etologická konference •

"Československá etologická společnost v spolupráci so Slovenskou zoológickou spoločnosťou pri SAV, katedrou živočíšnej fyziológie a etológie PriF UK v Bratislave a katedrou špeciálnej zootekniky VŠP v Nitre usporiada vo Vysokých Tatrách XX.interdisciplinárnu etologickú konferenciu na počesť 15. výročia úmrtia Ing.Milíča Blahouta. Ústrednou témou konferencie bude - "metodológia etologického výskumu". Do programu budú zariadené všetky referáty z oblasti etologického výskumu..." Tolik z obsahu 1.informace organizačního výboru konference, která se bude konat ve dnech 17.-21.května 1993 ve Velké Lomnici (6 km od Tatranské Lomnice) v hotelu Agroklub. Konferenční poplatek je 200 Kč (studenti + důchodci 100 Kč). Cena za lůžko/noc je 42 - 61 Kč, celodenní penze 110 Kč/osobu.

O všechny informace si píše přímo na adresu organizačního výboru konference:

RNDr.Martin Novacký,CSc., katedra živočíšnej fyziológie a etológie PriF UK,
Mlynská dolina B-2, 842 15 Bratislava, Slovenská republika.

• Nová kniha prof.RNDr.Z.Veselovského,DrSc. •

Chováme se jako zvířata?

Mimořádně zdařilá publikace, kterou si i přes její vysokou cenu jistě zakoupí většina členů ČSEtS. Proto jen upozorňujeme, že jde o moderní knihu o etologii (včetně historického přehledu), dlouho na našem trhu chybějící. Autor ji dokončil v r.1990 a lze ji pokládat i za dosavadní shrnutí jeho bohatých celoživotních zkušeností, znalostí a postojů. Zmíňme zde alespoň jeden ze tří Senecových citátů uváděných v doslovu: "Třeba žít pro

jiné, chceš-li žítí pro sebe". Na 244 stranách velkého formátu nalezne čtenář 263 fotografií (z toho 111 barevných) a celkem 130 péravek. Reprodukce fotografií jsou velmi kvalitní, kniha má i pozoruhodnou grafickou úpravu (M.Houba).

Veselovský,Z.: Chováme se jako zvířata? I.vyd. Praha, Panorama 1992. Cena neuvedena (v Praze se prodává za 224 Kč.)

(zdk.)

• LYNX • se představuje

Lynx (nová série). Mammaliologický sborník. Vydává Národní muzeum v Praze, řídí dr. Ivan Heráň + sedmičlenná redakční rada. Vychází nepravidelně; v období 1962-1989 vyšlo 25 svazků a 4 supplementy v celkovém rozsahu přes 3500 stran.

Sborník Lynx, n.s. je pokračováním "Zpráv mammaliologické sekce PS SNM (Lynx)", které vydávala Společnost Národního muzea v letech 1958 (roč. I, čísla 1-3) a 1959 (roč. II, číslo 1). Vycházejí v něm příspěvky ze všech oblastí výzkumu savců - včetně etologie - i z jiných oborů (parazitologie, fyziologie, patologická anatomie, domácí zvířata aj.), pokud jejich podstatnou část tvoří mammaliologická problematika. Vedle standardní náplně (původní vědecké práce, krátké zprávy, odborná sdělení, bibliografie a referáty o literatuře, osobní zprávy a informace o událostech, souvisejících s výzkumem savců) jsou některé svazky zčásti nebo cele věnovány vybraným tématům a vydány jako sborníky z vědeckých setkání (Lynx 6/1966, 10/1969, 11/1970, 16/1974), souborné bibliografie nebo rejstříky (suppl. I-1970, suppl. II-1971, suppl. III-1973, 18/1976, 22/1984), katalogy z výstav (4/1965), názvosloví savců (suppl. IV-1975) aj.

Příspěvky jsou publikovány česky nebo slovensky s přiměřeně dlouhým cizojazyčným (obvykle anglickým nebo německým) souhrnem, případně (zejména u zahraničních autorů) v cizím jazyce s českým nebo slovenským souhrnem.

Rukopisy v rozsahu do 25 strojopisných stran (delší příspěvky po

předběžné dohodě), upravené podle obvyklých pravidel, jsou zařazovány do tisku po odborné recenzi; barevné ilustrace se nepřijímají. Autoři publikovaných prací obdrží 30 separátů (v případě krátkých zpráv 15 separátů) zdarma. Sborník Lynx je možno zakoupit nebo objednat v Národním muzeu, Václavské nám. 68, 115 79 Praha 1. Adresa redakce je tatáž.

(I.Heráň)

• Nadace •

Jean-Marie Delwart

Belgická nadace na podporu originálních výzkumných projektů v oblasti kulturní antropologie a humánní etologie se zvláštním zřetelem ke dvěma tématickým okruhům:

1. chemická komunikace u zvířat a člověka
2. etické chování na podkladě biologické evoluce

Nadace organizuje vědecká sympozia, připravuje bibliografickou databázi a v r.1994 udělí též poprvé zvláštní cenu ve výši 10 000 US dolarů za vybraný, zvláště hodnotný projekt týkající se výše zmíněných oblastí (rozpracovaný i příp. již dokončený).

Cena bude udělena v prosinci 1994, pod patronací Královské akademie v Bruselu. Rukopisy (v angl. nebo franc.) třeba odeslat nejpozději do 1.7.1994 tajemníkovi Nadace. Předsedem Nadace Jean-Marie Delwart je prof. Georges Thinés, tajemníkem Raphaëlle Holender.

Všechny další informace na adrese: *Raphaëlle Holender, Chateau de Pellenberg, B-3212 Pellenberg, Belgium* (☎ 3216460403)

• Etologické konference I. - XX. •

Chronologický přehled z let 1973 - 1993

Od r.1977 vycházel pravidelně Sborník abstrakt přednesených referátů, uvádíme vždy počet jeho stran.

K zajímavé historii vzniku těchto mezioborových setkání i k podílu jednotlivých kolegů, kteří stáli u jejich zrodu, se vrátíme v příštím čísle ZPRÁV ČSEtS (říjen 1993).

I.	1973	(10.5. - 11.5.1973)	Bílá Třemešná
II.	1974	(2.5. - 3.5.1974)	Bílá Třemešná
III.	1975	(28.4. - 30.4.1975)	Bílá Třemešná
IV.	1977	(26.4. - 30.4.1977)	Vysoké Tatry (24 s.)
V.	1978	(25.4. - 28.4.1978)	Nové Město na Moravě (17 s.)
VI.	1979	(25.6. - 29.6.1979)	Nové Město na Moravě (49 s.)
VII.	1980	(2.6. - 6.6.1980)	Nové Město na Moravě (36 s.)
VIII.	1981	(4.5. - 8.5.1981)	Malá Morávka (23 s.)
IX.	1982	(3.5. - 7.5.1982)	Zvíkovské Podhradí (40 s.)
X.	1983	(16.5. - 20.5.1983)	Zvíkovské Podhradí (28 s.)
XI.	1984	(14.5. - 18.5.1984)	Mikulov v Krušných horách (47 s.)
XII.	1985	(22.4. - 26.4.1985)	Malá Fatra (50 s.)
XIII.	1986	(12.5. - 16.5.1986)	Kružberk (27 s.)
XIV.	1987	(18.5. - 22.5.1987)	Kupařovice (52 s.)
XV.	1988	(11.4. - 15.4.1988)	Špindlerův Mlýn (45 s.)
XVI.	1989	(2.5. - 5.5.1989)	Lísek u Bystřice (46 s.)
XVII.	1990	(17.4. - 20.4.1990)	Smolenice (67 s.)
XVIII.	1991	(23.4. - 26.4.1991)	Horní Bečva (70 s.)
XIX.	1992	(6.4. - 10.4.1992)	Lísek u Bystřice (52 s.)
XX.	1993	(17.5. - 21.5.1993)	Velká Lomnice (s.)
XXI.	1994	(25.4. - 28.4.1994)	Český Stříteč

S návrhy na místo konání XXI.konference, zejména pokud máte možnost aktivně pomoci se zajištěním, se laskavě obraťte na výbor ČSEtS.

• Čestní členové ČSEtS in memoriam •

Ing. Milíč Blahout, CSc.

Ing. Milíč Blahout, CSc. (nar. 20.5.1930 v Mladej Boleslavi, zom. 17.11.1978 v Tatranskej Lomnici) vyštudoval Vyššiu lesnícku školu v Trutnove a v r.1951 pokračoval v štúdiu lesníckeho inžinierstva v Košiciach a v Prahe. Od r.1955 začal pracovať ako vedecký pracovník v Tatranskom národnom parku. Zaoberal sa bionómiou, ekológiou a etológiou kamzíka a svišťa. Stal sa najpoprednejším znalcom etológie kamzíka. Bol trpezlivým a húževnatým vedeckým pracovníkom. Zaviedol progresívne etologické metódy, aktívne sa zaoberal ochrannou problematikou. Na základe dlhodobého zhromažďovania materiálu nájdených pozostatkov kamzíkov zistil špecifické kraniologické znaky na ich lebke a určil nový poddruh kamzíka vrchovský tatranský /Rupicapra r. tatra, Blahout 1971/. Byl vynikajúcim fotografom zvierat. Pracoval vo výbere Sekcie etológie pri Československej zoologickej spoločnosti, spolupracoval na filme "Kamzík tatranský" /1978/, napísal vynikajúcu knihu "Kamzíčia zver" /1976/. Jeho dielo obohatilo československú etológiu o významné vedecké poznatky.

Z mnohých vedeckých prác považujem za najvýznamnejšie:

1. Blahout, M.: *Kamzíčia zver*. Bratislava, *Príroda* 1976.
2. Blahout, M.: *Zur Taxonomie der Population von Rupicapra rupicapra /Linné, 1758/ in der Hohen Tatra*. *Zoologické listy* 21, 1972, č. 2, s. 115-132.

(M. Novacký)

PhDr. Josef Lát, CSc.

PhDr. Josef Lát, CSc. (nar. 7.10. 1918 ve Vídni, zem. 14.1.1988 v Praze), byv. pripravený prednáškami prof. J. Stavěla, jeho zájem o motivační teorii jej nutně přivedl k pochopení rozhodujícího významu etologie v behaviorálních vědách. To se odrazilo nejen v tématu jeho disertační práce (obhájené 1950 na Filosofické fakultě UK v Praze), ale stalo se základem dalšího vývoje. Šířku a vývoj jeho vědeckého vývoje snad nejlépe vyjádří následující sled vybraných publikací (kde lze nalézt další citace): Problematika motivace v pojetí reflexní teorie, behaviorismu a etologie. (*Čs. fyziologie* 1964, 13, 316-331) * Self-selection of dietary components. (*In: Handbook of Physiology. Alimentary Canal. Vol. 1. Chapter 27. USA* 1967) * Biologické pojetí normality. (*In: Normální osobnosti. Ed. E. Syřišťová, Avicenum*, 1972) * (s V. Přibíkem) Die Problematik der Ganzheit und ihrer Teile in der Strategie und Methodik der verhaltens- und elektrophysiologischen Forschung. (*Zool. Jb. Physiologie* 1983, 87, 195-207) * (s A. Yamamotovou et al.) Rekurentní průběh psychotického onemocnění s hlediska aktivizační a motivační dynamiky. (*Čs. psychiatrie* 1981, 77, 395-406) * (s A. Yamamotovou) The role of time dimension in the analysis of spontaneous behaviour. (*Physiol. bohemoslov. Suppl.* 34, 1985, 97-100)

(J. Madlafousek)

Prof. RNDr. Vladimír Teyrovský

Prof. RNDr. Vladimír Teyrovský (narozen 15.3.1898 v Praze, zemřel 29.10.1980 v Brně), význačná osobnost naší meziválečné a poválečné zoologie, průkopník zoopsychologických bádání u nás. Promoval 1920 na přírodovědecké fakultě UK. Působil v Brně na zoologickém ústavu Masarykovy university u prof. Zavřela, po roce 1945 v Olomouci jako vedoucí zoologického oddělení Krajského muzea a vedoucí zoologického ústavu Vysoké školy pedagogické. Ještě po odchodu do důchodu spolupracoval s Moravským muzeem v Brně a s přírodovědeckou fakultou PU v Olomouci.

Věnoval se systematice, ekologii a zoogeografii, především vodních ploštic a vážek. Je autorem řady prací věnovaných psychologii zvířat (obratlovců i bezobratlých), v posledních letech života se aktivně účastnil organizování naší etologie.

Teyrovský, V.: Studie o inteligenci kočky I, II. Spisy Přír.fakulty MU, Brno; 41 (1924) : 3-21, 54 (1925) : 3-48.

(I. Heráň)

MUDr. Zdeněk Martínek, CSc.

MUDr. Zdeněk Martínek, CSc. (narozen 14.6.1925, zemřel 20.10.1980), studoval na Fakultě všeobecného lékařství University Karlovy v Praze. Pak pracoval jako vědecký pracovník ve Fysiologickém ústavu ČSAV. Vývoj jeho vědecké práce postupoval od studia vyšší nervové činnosti psů Pavlovovými metodami až k definování konstituce metodami fysiologickými a etologickými. Mimořádně závažné bylo např. zjištění, že typické znaky chování dospělých jedinců lze před-

povědět již v časném věku. Tyto výsledky respektovali kynologové při výběru německých ovčáků pro speciální výcvik /1,2/. Byl u nás jistě nejlépe informovaným badatelem a zkušeným znalcem metod studia abnormálního chování zvířat /3/. I neurologové a neurochirurgové se zajímali o výsledky analýsy mechanismu vzniku epileptických záchvatů u psů, které spontánně vznikaly u některých jedinců po izolaci ve velkém stimulačně fádším prostoru /4/. Věnoval velké úsilí a vynalézavost filmotéce těchto epileptických projevů. Protože obvykle není nikdo doma prorokem, byl i on více znám a oceňován v cizině.

Jeho práce měla jiskru originality, jeho pokusy byly promyšlené, literatura až pedanticky vyhledaná a prostudovaná. S odvahou a tvrdohlavostí používal ve fyziologii neobvyklých metod. Byl obávaným kritikem a diskutérem. Ale také dobrým kamarádem i v době, kdy mezilidské vztahy přelila studená vlna prospěchářství a strachu.

(V. Nováková, J. Šterc)

1. Martínek, Z., Lát, J.: Long-term stability of individual differences in exploratory behaviour and rate of habituation in dogs. *Physiol. bohemoslov.* 18 : 217, 1969
2. Martínek, Z. et al.: About the possibility of predicting the performance of adult guard dogs from early behaviour. *Activ. nerv. sup.* 17: 76, 1975
3. Martínek, Z.: Abnormální chování zvířat. *Čs. fysiolog.* 28 : 193, 1979
4. Martínek, Z., Horák, F.: Development of so-called "genuine" epileptic seizures in dogs during emotional excitement. *Physiol. bohemoslov.* 19: 185, 1970

• Etologie člověka - Berlín 1992 •

Výzkumné pracoviště humánní etologie společnosti Maxe Plancka v Andechsu u Mnichova ve spolupráci s oddělením humánní etologie a chronobiologie Institutu antropologie lékařské fakulty /Charité/ v Berlíně uspořádalo ve dnech 13.-14.září 1992 workshop "**Frühkindliches Verhalten im Kulturenvergleich**". Akci financovala společnost Maxe Plancka a uskutečnila se v návaznosti na setkání německých antropologů v Gosenu u Berlína. Dominantní postavou celé akce je současný šéf etologické sekce německé antropologické společnosti, prof. psychologie a pediatri Wulf Schiefenhövel, vedoucí pracoviště v Andechsu, který se již řadu let zabývá etologickými aspekty lidské reprodukce, včetně transkulturálních studií. V průběhu perfektně organizovaného dvoudenního jednání odeznělo přes 20 sdělení, včetně dvou příspěvků našich kolegů z Ústavu pro péči o matku a dítě v Praze-Podolí /Paul,K., Dittrichová,J., a Sobotková,D. a kol./. Poměrně rozsáhlá abstrakta přednášek /5 anglicky, 15 německy/ jsou pro zájemce k dispozici.

(H.K.)

• Spolupráce rakouských etologů s čs. filosofy •

V Domě vědeckých pracovníků ČSAV Lanna v Praze se ve dnech 13.-14.října 1992 konal seminář "Evolutionäre Ethik - Geschichte und Gegenwart". Seminář byl připraven ve spolupráci Filosofického ústavu ČSAV v Praze a Institutu Konrada Lorenze (Konrad Lorenz Institut für Evolutions- und Kognitionsforschung) v Altenbergu u Vídně.

Úvodní referát na téma gnozeologické a etické implikace moderního evolučního myšlení přednesl Lorenzův žák, docent Franz M.Wuketits. O vztahu biologické a sociální evoluce přednášel dr. Peter Krall a jeho žena dr. Eva Krallová. O biologickém determinismu a normativním biologismu referoval dr. Jan Kamarýt z Filozofického ústavu ČSAV. Z čs. etologů, evolučních biologů a filosofů se semináře zúčastnili dr. St.Komárek, doc. M.Novacký a skupina slovenských etologů, dr. R.Kolářský, dr. V.Hála, dr. K.Zemek aj.

Příspěvky ze semináře vyjdou v příštím roce - roce nedožitých 90.narozenin Konrada Lorenze. V tomto roce připravuje Institut Konrada Lorenze symposium o evoluční teorii poznání.

(J.Kamarýt)

Nepřehlédněte

V letošním roce má vyjít český překlad už delší dobu u nás připravovaného **Lorenzova úvodu do základů etologie** (Vergleichende Verhaltenforschung. Grundlagen der Ethologie, 1978). Kniha vyjde za finančního přispění Institutu Konrada Lorenze v nakladatelství Academia. (J.K.)

E.O.Wilson v češtině: Nakladatelství Lidové noviny připravuje k vydání knihu světoznámého sociobiologa prof. Edwarda O. Wilsona: **O lidské přirozenosti**. Kniha by měla vyjít koncem r. 1993.

Zaznamenáváme

Flegr, J.: Sbohem primitivní darwinisticko-dawkinsovský světe! /Vesmír č. 8., roč. 71, 1992, s. 448/

Špinka, M.: Neodarwinismus a teorie živé planety. /Vesmír č. 8., roč. 71, 1992, s. 451-454/

Krejčí, I.: Modely demence na laboratorních zvířatech. /Vesmír č. 9, roč. 71, 1992, s. 494/

Doc. dr. H. Haškovcová, CSc. ze 3. léc. fak. UK hovořila 26. 10. 1992 na stanici Československo o etice a současných mezilidských vztazích. Zmínila i založení naší Společnosti a adresu, kam si lze napsat o přihlášku do ČSEtS (Dr. P. Donát, Farmakologický ústav, Albertov 4, Praha 2).

Morus: Světové dějiny sexuality. (Naše vojsko, Praha 1992, 299 s., cena 140 Kč). Kniha německého lékaře dr. Richarda Lewinsohna (vl. jm.) vyšla poprvé v Hamburku (Rowohlt, 1956). České vydání v r. 1969 (Horizont, ve 3 sešitech) přivítal v úvodním slově prof. dr. J. Hynie. Nejnovější - knižní vydání zaznamenáváme, protože jde o jakýsi úvod (byť populárně-naučný) do sociálně-kulturního studia lidského sexuálního chování.

Dvořák, I., Wackermann, J., Paluš, M.: Mozek a chaos. (Vesmír 1992, č. 12, s. 669-672)

Neubauer, Z.: Popperovské medailonky. (Vesmír 1993, roč. 72, č. 2, s. 105-108.)

Ze života ČSEtS

Causa emblém

Podarilo se nám navázat spolupráci s jediným výtvarníkem. Zdá se, že optimální návrh budeme ještě nějaký čas hledat. Bližší informace budou podány na letošní valné hromadě.

Adresář ČSEtS před dokončením

Ze 115 přihlášených zájemců o členství v ČSEtS zaplatilo členský příspěvek za r. 1992 pouze 88 členů. Mnozí z těch, kteří se dobrovolně přihlásili, nesplnili základní členskou povinnost ani po našem písemném upomenutí. Rozhodli jsme se připravit adresář členů ČSEtS tak, abychom ho mohli rozdat účastníkům letošní XX. etologické konference. Nepřítomným

zašleme spolu s dalším číslem našich Zpráv. Adresář zahrne platící členy, z nichž nám 45 kolegů usnadnilo práci a vrátilo odpovědní korespondenční lístek. Ostatní, kteří tak pro nával práce dosud neučinili, žádáme o urychlené vrácení zaslaného lístku. Vyplňte prosím:

1. jméno spolu s nejčerstvějšími tituly,
2. datum narození,
3. hlavní předmět Vašeho odb. zájmu,
4. adresa bydliště,
5. adresa pracoviště.

(H.T.)

Stav financí ČSEtS k 31.12.1992

Příjmy celkem: 9 368,-- Kčs

Výdaje celkem: 3 924,60 Kčs

Zbývá celkem: 5 443,40 Kčs

Z toho na účtu u Čs.spořitelny
č. 375 159-018 : 5 148,-- Kčs

Hotovost: 295,40 Kčs

(zdk.)

Odborné semináře

V budově děkanátu 3. LF UK,
Ruská 87, Praha 10, od 14.00 hod.

26. 3. 1993

Dr. G. Russel (v angličtině)

*O agresivitě diváků
na sportovních stadionech.*

Vždy od 14.00 hod. v budově Národního muzea v Praze 1, Václ. nám.:

7.4.1993

RNDr. Ivan Horáček, CSc.
Sociální komunikace a hlasové projevy netopýrů.

28.4.1993

Prof. dr. Bernhard Hassenstein
Přínos etologie pro poznání přirozených potřeb dítěte.

V Psychiatrickém centru v Praze
8-Bohnicích, pavilon 23, II.posch., od
14.00 hodin:

11.5.1993

RNDr. Anna Yamamotová, CSc.
Biologické rytmy v normě a patologii.

6. Bohnické sexuologické dny

Zahajovací přednášku na tomto pravidelném setkání sexuologů a psychiatrů (18.2.1993) přednesl PhDr. Jaroslav Madlafousek, CSc., čestný člen ČSEtS, na téma "Altruismus, etika a lidská přirozenost". Další dvacet sdělení se týkalo nejrozličnějších aspektů lidské sexuality (fertilita, deviace, falopletyzmografie aj.)

- ZPRÁVY ČSEtS č.2 / únor 1993 ● Z pověření výboru připravuje Zd.Klein
- Vydává Československá etologická společnost, VÚŽV - odd. etologie, Přátelství 815, 104 00 Praha 10 - Uhřetěves (IČO: 41692900) v Psychiatrickém centru Praha ● Vychází jako neprodejný bulletin pro členy ČSEtS ● Náklad 180 výtisků ●